

Belényesi Emese:
Felnőttoktatók képzése – a közigazgatás szempontjából

1. Bevezetés

A Magyar Köztársaság Kormányának stratégiája az egész életen át tartó tanulásról dokumentuma az egész életen át tartó tanulás hazai fejlesztésének fő stratégiai irányai között jelöli meg **az oktatás és képzés tartalmi és módszertani fejlesztését**. A korszerűsítés kiemelt területei:

- korszerű, moduláris, illetve kompetencia-centrikus módszerek és tananyagok fejlesztése, egyéni, illetve nyitott tanulási utakat biztosító programrendszerek, módszerek és tananyagok kidolgozása;
- a pedagógusképzési és –továbbképzési rendszer átfogó modernizálása annak érdekében, hogy a pedagógusok és képzők elsajátíthassák azokat a készségeket, kompetenciákat, módszertani, valamint tárgyi tudást, amely lehetővé teszi számukra a változó igényekhez igazodó megújult tudástartalmak eredményes átadása;
- távoktatási rendszerek és programok, illetve e-learning programok és tananyagok fejlesztése célcsoportok, illetve képzési feladatok szerint differenciálva.

A fenti célok teljesülése **újfajta tanítási/tanulási kultúra** meghonosítását teszi szükségessé, új pedagógus szerepek és módszertan kialakítását, következésképpen **a felnőttképzők, szakoktatók képzését, továbbképzését** a tanítás/tanulás különböző területein.

2. A magyar közigazgatási továbbképzések

A magyar közigazgatási továbbképzés az államigazgatási és az önkormányzati igazgatási szervek ügykezelőinek, köztisztviselőinek, vezetőinek, főosztályvezetőinek, központi tisztjeinek és állami vezetőinek, valamint részben az önkormányzatok tisztségviselőinek a továbbképzését foglalja magában.

A közigazgatási továbbképzés fogalma

A közigazgatási továbbképzés a köztisztviselő feladatkörének ellátásához szükséges ismeretek, készségek megszerzését, megújítását, továbbfejlesztését szolgáló képzés - ide nem értve a szakmai értekezletet - és önképzés, amelyet az állam a pénzügyi feltételek, a munkáltató pedig az egyéb feltételek megteremtésével támogat(hat).

A továbbképzésre jogosultság tartalma

A köztisztviselők jogállásáról rendelkező törvény egyrészt alanyi jogot biztosít a köztisztviselőnek az előmeneteléhez szükséges továbbképzésben való részvételre. Másrészt kimondja, hogy a köztisztviselő köteles minden olyan továbbképzésen részt venni, amelyet számára a munkáltatója, a kormány vagy az ágazati miniszter előír (*kötelező továbbképzés*).

Az alanyi jog biztosítása azt jelenti, hogy amennyiben a köztisztviselő elhatározza az ilyen típusú továbbképzésen való részvételét, azt a munkáltató köteles engedélyezni.

A kötelező továbbképzés esetében a helyzet fordított: a köztisztviselő nem jogosult megtagadni a továbbképzésen való részvételt, azaz a munkáltató (a kormány, az ágazati miniszter) a köztisztviselő akarától függetlenül elrendelheti azt.

A közigazgatási továbbképzés célja

A közigazgatási továbbképzés rendszerében általános, középtávú, ágazati és helyi célok különülnek el. A célok megfogalmazása - a továbbképzési rendszer működtetése

szempontjából - szükséges ahhoz, hogy a továbbképzési programok készítői, értékelői és a továbbképzések tervezői megfelelő eligazodási pontokkal rendelkezzenek a megfelelő programok, tervek kidolgozásához és alkalmazásához.

A továbbképzési rendszer **két pilléren** nyugszik.

- egyrészt a Kormány középtávra megállapított továbbképzési terve alapján a Kormány, az ágazati miniszter, illetve a belügyminiszter – ez utóbbi, mint a közszolgálatért felelős ágazati miniszter – a Kormány tervének maradéktalan végrehajtása érdekében u.n. kötelező továbbképzéseket rendelhet el a köztisztviselők egészére, illetve meghatározott csoportjára;
- másrészt a Kormány tervének végrehajtása érdekében rendeletben meghatározott tervkészítő közigazgatási szervek éves továbbképzési terveket készítenek a hatáskörükbe tartozó közigazgatási szervek köztisztviselői számára. A továbbképzéseken résztvevő köztisztviselőket a közigazgatási szervek vezetői az éves helyi továbbképzési tervek keretében jelölik ki.

A továbbképzési rendszer minőségbiztosításának jogszabályban rögzített eszköze, hogy a továbbképzésben közreműködő oktatók felkészítéséről a **Magyar Közigazgatási Intézet (MKI)** gondoskodik. *Az oktatókat egyrészt a továbbképzési programok tulajdonosai jelölik, másrészt – a központi programok esetében – pályázat alapján az MKI választja ki és készíti fel a leendő oktatókat a program végrehajtásához szükséges létszámban.*

A Magyar Közigazgatási Intézet a közigazgatási továbbképzési rendszer **országos módszertani központja**, illetve továbbképzési feladatokat is ellátó **továbbképzési szervezet**.

a.) **Országos módszertani központként** többek között:

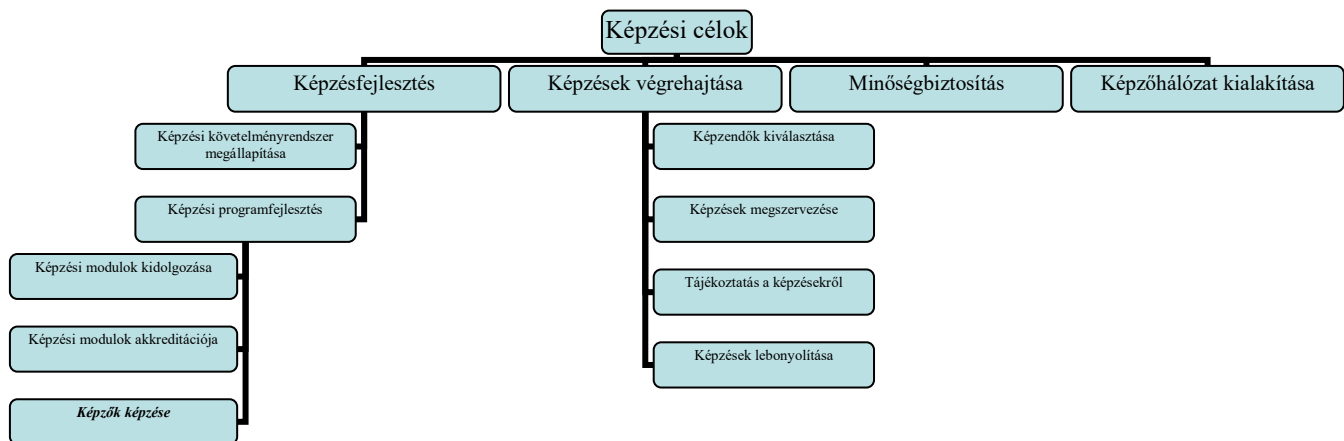
- közreműködik a **középtávú továbbképzési terv** előkészítésében,
- **módszertani segédanyagokat dolgoz ki** a továbbképzések tervezéséhez, illetve a köztisztviselői továbbképzések hatékonyságának segítésére,
- ellátja a továbbképzési rendszer **központi nyilvántartási** feladatait, amely magában foglalja:
  - az éves **továbbképzési tervek nyilvántartását**,
  - a Közigazgatási Továbbképzési Kollégium által minősített **programok nyilvántartását**,
  - a közigazgatási továbbképzésben közreműködésre jogosult **oktatók nyilvántartását**.

b.) **Továbbképző szervezatként:**

- a Kormány döntése alapján ellátja a **központi közigazgatási szervek vezetőinek EU-integrációval kapcsolatos továbbképzését**,
- a Kormány eseti döntése alapján ellátja egyes kiemelt továbbképzési programok lebonyolítását,
- a központi közigazgatási szervek köztisztviselői és ügykezelői számára **vizsgákra felkészítő tanfolyamokat, konzultációkat szervez**,
- *lebonyolítja, illetve biztosítja a továbbképzésben közreműködő **oktatók és a vizsgáztatók** szakmai, oktatás-módszertani és felnőtt-pedagógiai továbbképzését*,
- továbbképzési programokat dolgoz ki és azok minősítése után **továbbképzési tanfolyamokat, tréningeket, távoktatást bonyolít le**,
- szakképesítést nyújtó programokat dolgoz ki és a programnak az Országos Képzési Jegyzékbe történő felvétele után - esetenként más, iskolarendszerű képzésre akkreditált szervezetekkel együttműködve - lebonyolítja a képzést.

Az MKI (rövid távú) **képzési célrendszere:**

- **Képzésfejlesztés**
  - Képzési követelményrendszer megállapítása
  - Képzési programfejlesztés
    - Képzési modulok kidolgozása
    - Képzési modulok akkreditációja
    - *Képzők képzése (oktatók felkészítése)*
- **Képzések végrehajtása**
  - Képzendők (célcsoport) kiválasztása
  - Képzések megszervezése
  - Tájékoztatás a képzésekről
  - Képzések lebonyolítása
- **Minőségbiztosítás**
- **Képzőhálózat kialakítása, fenntartása**

3. A közigazgatásban oktatók felkészítése

A képzések sikeres megvalósítása érdekében hangsúlyos elem az **oktatók felkészítése**, hiszen ez biztosítja, hogy megfelelő számú, magasan képzett oktató valósítsa meg a képzéseket. A bevonandó oktatókat **pályázat** útján választják ki. A pályázat meghatározza a képzendők jogosultsági kritériumait, melyet az MKI dolgoz ki.

A központi költségvetésből támogatott továbbképzéseken oktatóként csak olyan személyek vehetnek részt, akik szerepelnek a belügyminiszter által jóváhagyott és a MKI által vezetett oktatói névjegyzékben, és a következő kategóriákban nyilvántartásba kerülnek:

- a minősített programok oktatói: a piaci szektor által akkreditált képzésekben működnek közre;
- a központi programok oktatói: az MKI által fejlesztett képzésekben működnek közre;
- a közigazgatási szakvizsga oktatói: a közigazgatási szakvizsga felkészítőkön működnek közre;
- a ROP 3.1.1. programok oktatói: a program keretében MKI által fejlesztett képzésekben működnek közre (2005-2007 között 52.340 fő köztisztviselő részére 35 képzési program 1.475 fő oktató közreműködésével kerül lebonyolításra).

▪ **A továbbképzésben közreműködő oktatók kiválasztása**

Az MKI keretében megvalósításra kerülő képzésekben közreműködő oktatók kiválasztása a következő hat lépésből áll:

- 1) a pályázati dokumentáció elkészítése,
- 2) a pályázat kiírása,
- 3) javaslatétel a pályázat alapján az oktatókra,
- 4) az oktatói névsor jóváhagyása,
- 5) az oktatói névjegyzék közzététele,
- 6) az oktatók nyilvántartásba vétele.

A pályázat során kiválasztott oktatók szakmai és módszertani felkészítésen vesznek részt mielőtt egy adott továbbképzésen oktatóként közreműködnének.

▪ **Az oktatói felkészítést végző szakemberek kiválasztása**

Az MKI keretében megvalósításra kerülő képzések és oktatói felkészítések három csoportba sorolhatók:

- A) A képzés és a hozzá tartozó tananyag már az MKI rendelkezésére áll. Az ebbe a csoportba tartozó képzések megvalósításához a MKI és a Megyei Közigazgatási Hivatalok már rendelkeznek felkészült oktatói gárdával, amely azonban bővítést igényelhet.
- B) A képzés és a tananyag kidolgozására az MKI megfelelő kapacitással rendelkezik, és saját hatáskörben dolgozza ki azt. A képzések tematikájának és tananyagának kidolgozását a MKI szakemberei végzik. A kidolgozott tematika és tananyag alapján az oktatók felkészítését a képzést kidolgozó szakemberek végzik.
- C) A képzés tematikájának és tananyagának kidolgoztatására közbeszerzési eljárás keretében választják ki a megfelelő szervezeteket, cégeket. Az ebbe a csoportba tartozó képzések tematikájának és tananyagának kidolgozására a MKI közbeszerzési eljárás keretében választja ki a megfelelő intézményeket, cégeket. A képzések későbbi megvalósítását végző oktatók felkészítését a közbeszerzési eljárás során kiválasztott cégek megfelelő szakemberei végzik el.

▪ **Az oktatói felkészítés meghirdetése, pályázati felhívás közzététele**

Az MKI, illetve a Megyei Közigazgatási Hivatalok pályázatot hirdetnek oktatók felkészítésére a különböző képzések megvalósításához. A pályázati felhívás az alábbiakat kell, hogy tartalmazza:

- az oktatói felkészítés pontos témája, részletes tematikája,
- az oktatókkal szemben támasztott szakmai követelmények,
- az oktatói felkészítés helyszíne és időpontja,
- az oktatói felkészítést követően megvalósítandó képzések tervezett időpontjai és pontos célcsoportja.

▪ **Az oktatói felkészítés lebonyolítása**

Az oktatók felkészítését az egyes képzések kidolgozását végző szakemberek végzik. Ezen kívül a felkészítésben részt vehetnek további a MKI által már minősített oktató szakemberek is, akik az adott képzések megvalósításában már gyakorlatot szereztek, valamint bizonyítottan rendelkeznek megfelelő módszertani ismeretekkel.

Az oktatói felkészítés **két fő részből** épül fel:

- az első rész a képzés tematikájának és tananyagának teljes körű megismertetése a jövőbeni oktatókkal, míg
- a második része az oktatók módszertani felkészítéséből áll.

A módszertani felkészítés annál is inkább indokolt, mivel számos képzés esetében a gyakorlati elemek túlsúlyban vannak az elméleti tananyagelemekkel szemben. Így az oktatóknak meg kell ismerkedniük azokkal a módszerekkel, technikákkal, amelyek segítik őket a képzések hatékony lebonyolításában.

A felkészítést annak gyakorlati jellege miatt módszertanilag javasolt kiscsoportokban megvalósítani. Kiemelt hangsúlyt kell fektetni arra, hogy az egyes tananyagelemek oktatásához szükséges technikákat a felkészítendő oktatók gyakorlatok során sajátítsák el. Ugyanakkor a szakmai ismeretek elsajátítása éppen ilyen hangsúlyos kell, hogy maradjon. A felkészítés eredményességének biztosítása érdekében a felkészített oktatók szigorú vizsgán kell, hogy részt vegyenek, amely részletesen ellenőrzi az ismeretek elsajátításának szintjét.

4. Az MKI oktatói felkészítő programjai

Az MKI keretében megvalósításra kerülő képzések oktatóinak felkészítése:

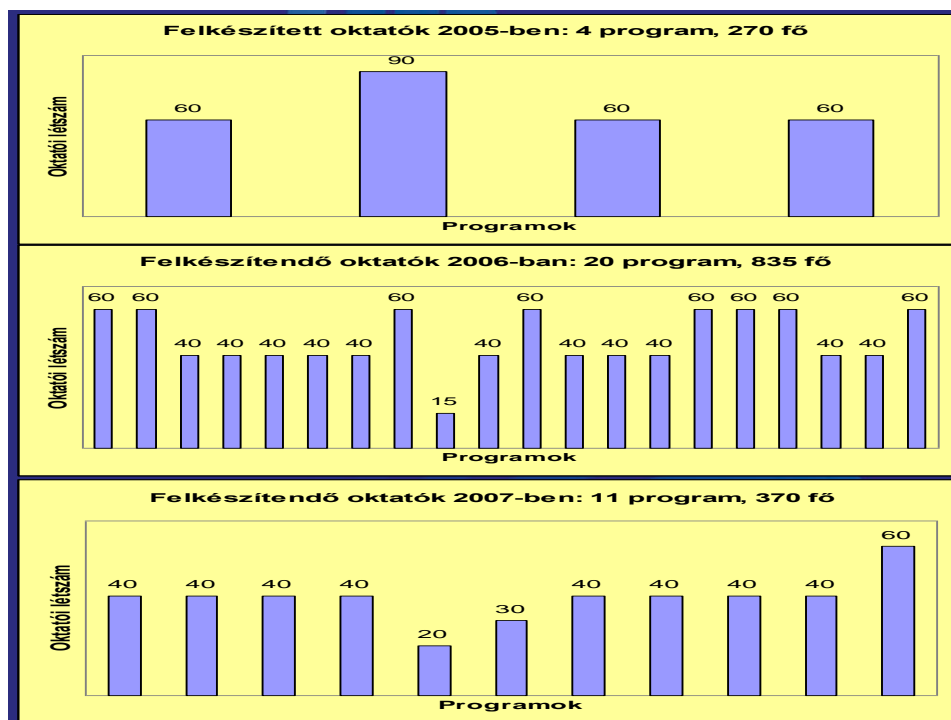
- a központi programok oktatói (2001-2005 között): 790 fő
- a közigazgatási szakvizsga oktatói (2003-2004 között): 624 fő
- a ROP 3.1.1. programok oktatói (2005-2007 között): 1.475 fő
  - 2005-ben: 270 fő
  - 2006-ban: 835 fő
  - 2007-ben: 370 fő

A központi tematikájú programok oktatói felkészítői:

Központi program elnevezése	Időtartama	Képzett oktatók
Bevezetés a helyi jogalkotás és jogharmonizáció módszertanába	2+3 nap	61 fő
Bevezetés az Európai Unió támogatási rendszerébe	2+3 nap	76 fő
Az EU működésére és intézményeire vonatkozó alapismereti képzésre (távoktatás is)	1 nap	31 fő
A köztisztviselői életpálya alapvető és új szabályai	1 nap	55 fő
A közbeszerzés általános ismeretei (távoktatás is)	1 nap	20 fő
Közigazgatási eljárások 1	2 nap	76 fő
Közigazgatási eljárások 2	5 nap	112 fő
Közigazgatás-szervezési és vezetési alapismeretek (3 modul)	1+2+2 nap	326 fő
ECDL-Start informatikai alapismereti képzés	1 nap	33 fő
A gyakornokképzés módszertana	6 hónap	-
A közigazgatási alapvizsgára felkészítő tanfolyamok	3 nap	-
A közigazgatási szakvizsgára felkészítő tanfolyamok	5+1 nap	624 fő

A ROP 3.1.1. programok oktatói felkészítői:

Év	2005	2006	2007
Felkészített oktatók száma	270 fő	835 fő	370 fő
Összesen	1.475 fő		

5. Következtetések

A közigazgatásban szinte kizárólag szakemberekből lett oktatók képzik a köztisztviselőket, ami a szakmaiság szempontjából lehet előnyös, de módszertani szempontból biztosan nem az. Indokolt ezért **a közigazgatásban oktatók módszertani kultúrájának fejlesztése**. Esetükben azonban nem a hagyományos keretek és tartalmak megújítása, hanem új keretek létrehozása a feladat. Olyan szakmai önszerveződésről és professzionalizációról van szó, amely hozzásegíti az ezen a területen tevékenykedőket a jobb teljesítményhez. Ennek érdekében célszerű kidolgozni olyan **felnőttképzési szakmai-módszertani tréningek tananyagait és képzési programokat**, melyeket a közigazgatásban oktatók igénybe vehetnek.

Források:

1. A Magyar Köztársaság Kormányának stratégiája az egész életen át tartó tanulásról
2. A többször módosított 1992. évi XXIII. törvény (Ktv.)
3. 51/1993. (III. 31.) Korm. rendelet a közigazgatási és ügykezelői alapvizsgáról
4. 35/1998. (II.27.) Korm. rendelet a közigazgatási szakvizsgáról
5. 199/1998. (XII. 4.) Korm. rendelet a köztisztviselők továbbképzéséről és a közigazgatási vezetőképzésről.
6. 164/2001.(IX.14.) Korm. rendelet és a 15/2002.(XI.26.) MeHVM rendelet a kiemelt főtisztviselők és a központi tisztek továbbképzéséről
7. 1020/2003. (III.27.) sz. Kormányhatározat „A 2003. január 1. és 2006. december 31. közötti időszakra szóló középtávú terv a köztisztviselők továbbképzéséről és a közigazgatási vezetőképzésről”